

рассказ.

В любом случае, без внимания не должен остаться ни один учащийся в группе, независимо от уровня его базовой подготовки. И к этому должны стремиться все преподаватели русского языка как иностранного.

Список использованной литературы

1. Аркадьева О. М. Употребление падежей в речи / О. М. Аркадьева. – Москва: Издательство Московского университета, 1975. – 92 с.
2. Нечаева В. М. Русский язык для студентов-иностранцев: сборник методических статей / В. М. Нечаева. – Москва: Русский язык, 1982. – 157 с.
3. Одинцова Т. Б. Русский язык как иностранный: актуальные вопросы описания и методики преподавания / Т. Б. Одинцова. – Москва: Русский язык, 1982. – 230 с.
4. Суворова Е. Г. Методика обучения письменной форме коммуникации: методические рекомендации / Е. Г. Суворова. – Москва: УДН им. Патриса Лумумбы, 1983. – 48 с.
5. Хавронина С. А. Русский язык в упражнениях: учебное пособие (для говорящих на английском языке) / С. А. Хавронина, А. И. Широченская. – 14-е изд., стереотип. – Москва: Русский язык, 2005. – 284 с.
6. Щукин А. Н. Методика использования аудиовизуальных средств: при обучении русскому языку как иностранному в вузе / А. Н. Щукин. – Москва: Русский язык, 1981. – 128 с.

УДК 378.147: 009

О. І. Дрогайцев,
канд. пед. наук, доцент,
Криворізький державний педагогічний університет,
м. Кривий Ріг

МЕДІАОСВІТА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

Дрогайцев О. І. Медіаосвіта як складова професійної підготовки майбутнього вчителя німецької мови і літератури.

У статті медіаосвіта розглядається як складова професійної підготовки майбутніх учителів німецької мови і літератури, спрямована на сприяння опануванню ними сучасних комп'ютерно-телекомунікаційних технологій за одночасного виховання відповідальності, пов'язаної із застосуванням цих технологій, і на усвідомлення не тільки їх переваг, а й загроз для людської психіки.

Упровадження медіаосвітніх технологій у навчально-виховний процес педагогічних ВНЗ дозволяє формувати інформаційний світогляд майбутніх педагогів, розширює знання про способи пошуку, представлення, аналізу, оцінювання інформації, навколишнього медіаконтенту, тобто підвищує рівень медіаграмотності особистості.

Перспективним напрямом подальшого дослідження є розробка навчальних програм гуманітарних предметів із застосуванням медіаосвітніх технологій і на матеріалі, який пропонує медіаосвіта.

Ключові слова: *медіаосвіта, медіаосвітні технології, ЗМІ, майбутні педагоги.*

Дрогайцев А. И. Медиаобразование как компонент профессиональной подготовки будущего учителя немецкого языка и литературы.

В статье медиаобразование рассматривается как компонент профессиональной подготовки будущих учителей немецкого языка и литературы, направленный на овладение ними современными компьютерно-телекоммуникационными технологиями и в то же время на воспитание ответственности, связанной с использованием этих технологий, а также на осознание не только их преимуществ, но и угроз для человеческой психики.

Внедрение медиаобразовательных технологий в учебно-воспитательный процесс педагогических вузов позволяет формировать информационное мировоззрение будущих педагогов, расширяет знания о способах поиска, представления, анализа, оценивания информации, окружающего медиаконтента, то есть повышает уровень медиаграмотности личности.

Перспективным направлением дальнейшего исследования является разработка учебных программ гуманитарных предметов с использованием медиаобразовательных технологий и на материале, который предлагает медиаобразование.

Ключевые слова: *медиаобразование, медиаобразовательные технологии, СМИ, будущие педагоги.*

Drogaycev A. I. Media education as a part of professional training of future teachers.

In the article the media education is considered as a part of professional training of future teachers, which is aimed to promote using of modern computer and telecommunicational (communicational) technologies and educating the responsibility, which is related to using of these technologies. Also it is aimed to realize the dangers to the human psyches.

Putting media educational technologies into studying in universities let form informational ideologie of future teachers, expand the knowledge about the ways of searching , imaging, analysis, evaluation of information, surrouding media content, that means it inereases the level of media literacy of personality.

The perspective (direction) way of research is greating of studying programs of humanitarian subjects with using of media educational technologies according to material, advised by media education.

Keywords: *media education, media educational technologies, mass-media, future teachers.*

Уходження України до спільного Європейського простору вищої освіти потребує впровадження інноваційних підходів до професійної підготовки у

вищій школі, одним з яких визнано медіаосвіту.

Сучасна концепція медіаосвіти базується на документах ЮНЕСКО, на розробках закордонних і вітчизняних науковців (Д. Бекингем, Р. Бужиков, І. Вайсфельд, О. Волошенюк, К. Ворсноп, Ж. Гонне, Р. Гришкова, І. Дичківська, Н. Духаніна, Д. Заруба, В. Іванов, Ю. Казаков, І. Левина, Л. Найдьонова, Г. Онкович, С. Пензин, Г. Поличко, В. Різун, Ю. Усов, О. Федоров, Е. Харт, І. Чемерис, Н. Череповська та інші). Але, незважаючи на підвищення наукового інтересу до медіаосвіти загалом, питання її практичного використання у вищих педагогічних навчальних закладах не розв'язані остаточно. Актуальним є розгляд медіаосвіти як складової професійної підготовки майбутніх педагогів, що підтверджується останніми пропозиціями фахівців ЮНЕСКО від 24 лютого 2017 року: «Особлива увага буде приділятися підготовці вчителів, щоб залучити їх до впровадження MİL (Laws of Media and Information Literacy), в процес навчання, надання їм відповідних педагогічних методів, навчальних програм і ресурсів» [5].

Мета дослідження – визначити медіаосвіту як складову професійної підготовки майбутніх вчителів німецької мови і літератури.

Завдання: висвітлити мету, завдання, принципи медіаосвіти; схарактеризувати можливості використання медіаосвітніх технологій у навчально-виховному процесі.

Об'єкт дослідження – медіаосвіта як напрям сучасної педагогіки.

Предмет – особливості медіаосвіти як складової професійної підготовки майбутніх вчителів німецької мови і літератури.

Методи дослідження: теоретичний аналіз наукової літератури та чільних документів; педагогічне прогнозування.

Медіаосвіта (англ. *media education*, від лат. *media* – засоби) проголошена ЮНЕСКО одним із пріоритетних напрямів у педагогіці XXI століття [6, с. 273], пов'язаним із розвитком демократичного мислення і з підвищенням громадянської відповідальності особистості. «Громадянам важливо розуміти функції медіа та інших джерел інформації, критично оцінювати їх контент, а також приймати обґрунтовані рішення – як користувачам, так і виробникам медіаконтенту та інформації», – пояснюють фахівці ЮНЕСКО важливість розповсюдження медіаосвіти в світовому освітньому просторі [5].

Зауважимо, теорія і методика медіаосвіти, тобто освіти засобами і на матеріалі засобів масової комунікації й інформації, спирається на дослідження Дж. Д'юї, який виступав проти авторитаризму в освіті, боровся за творчий підхід у навчанні [2]. Ідеї медіаосвіти склалися під впливом праць Р. Барта, М. Маклюєна, А. Моля та інших, міжнародного руху медіаосвіти (К. Базелгет, А. Діозед, Л. Мастерман, К. Норденстренг). Уже на початок 90-х років ХХ століття ці ідеї набули широкого розповсюдження в більш ніж 40 країнах світу: Велика Британія, Канада, Німеччина, Норвегія, США, Франція тощо.

Сьогодні в багатьох країнах існує розвинена система медіаосвіти в середніх і вищих навчальних закладах, її, навіть, інтегровано в шкільні предмети. Наприклад, у Норвегії з 1989 року «Основи комп'ютерної та медіаграмотності» – обов'язковий предмет у курсі середньої загальноосвітньої

школи. У Франції існує цілий спектр підходів: від позашкільної аматорської організації «Медіа-форум» до масштабного міжвідомчого експерименту «Активні юні телеглядачі» – унікального варіанту взаємодії системи освіти з телебаченням. У США набула розповсюдження програма «Преса в освіті» (The Newspaper-in-Education), яка має за мету формування у дітей здатностей до критичного читання газет і журналів, розуміння демократичної ролі преси в сучасному суспільстві. Американський освітній центр (U.S. Office of Education) розробляє програми, спрямовані на розвиток в учнів розуміння психологічного впливу реклами, стилю і змісту медіа-текстів, уміння розрізняти факти та вигадки.

Не відстає і наша держава, в якій у 2010 році розпочато застосування «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні», головна ідея якої – сприяння становленню ефективної системи медіаосвіти для забезпечення загальної підготовки дітей і молоді до безпечної та ефективної взаємодії з сучасною медіасистемою. Але, на жаль, медіаосвіта ще не стала розповсюдженою, хоча досить часто використовується на заняттях (у загальноосвітній і вищій школі) в інтегрованому варіанті або у факультативній і гуртковій роботі.

У науковій літературі іноді термін «медіаосвіта» тлумачиться досить вузько: як напрям у педагогіці, який упроваджує вивчення школярами закономірностей масової комунікації (преси, телебачення, радіо, відео і т. ін.) [1, с. 203]. Але підкреслимо, що медіаосвіта не повинна обмежуватися лише школярами, її дія повинна розповсюджуватися і на дітей дошкільного віку, і на студентів, і на післядимломну освіту. Адже медіаосвіта втілює основні права кожного громадянина будь-якої країни світу – права на свободу самовираження і права на інформацію, є інструментом підтримки демократії. У документах ЮНЕСКО рекомендується всім державам запровадити медіаосвіту в свої національні навчальні плани, в систему додаткової, неформальної та «пожиттєвої» освіти [6, с. 273].

О. В. Матвієнко визначає медіаосвіту як «інтегрований напрям освіти в інформаційному суспільстві, спрямований на сприяння опануванню сучасних комп'ютерно-телекомунікаційних технологій за одночасного виховання відповідальності, пов'язаної з застосуванням цих технологій, і на усвідомлення не тільки їхніх переваг, а й загроз для людської психіки» [3, с. 108].

Ґрунтуючись на документах ЮНЕСКО, Г. Онкович розглядає медіаосвіту як напрям у педагогіці, спрямований на вивчення масовокомунікативної й інформаційної природи ЗМІ та принципів їх використання для актуалізованого оволодіння основами знань, і визначає її головні завдання: 1) підготувати нове покоління до життя в сучасних інформаційних умовах, до сприйняття різноманітної інформації, 2) навчити молоду людину протистояти впливу на психіку, 3) оволодівати засобами спілкування на основі вербальних та невербальних форм комунікації за допомогою технічних засобів [4].

Отже, медіаосвіта – це процес навчання та самонавчання особистості за посередництва засобів масової комунікації впродовж усього життя.

Предметом медіаосвіти є система медіа та її функції в суспільстві. Її основний зміст – інтелектуальні й процесуальні (технологічні) вміння інформаційної взаємодії та володіння правилами інформаційної безпеки.

Базове для медіаосвіти поняття «інформаційна безпека» розуміється науковцями як «стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, зведення до мінімуму неповноти, невчасності і невірогідності інформації, негативного інформаційного впливу, негативних наслідків функціонування інформаційних технологій» [3, с. 108].

Медіаосвіта, наголошується в останніх документах ЮНЕСКО, ґрунтується на п'яти принципах, як-от:

1) будь-яка інформація має використовуватися суспільством критично; жодне із джерел інформації не варто вважати більш значущим, ніж інші;

2) кожен громадянин є творцем інформації / знань і має право на доступ до інформації / знань і право на самовираження; медійна та інформаційна грамотність має бути доступною для всіх і тісно пов'язана із правами людини;

3) інформація, знання та повідомлення не завжди є нейтральними, незалежними чи неупередженими;

4) кожен громадянин має право отримувати і розуміти нову інформацію, знання і повідомлення та мати можливість на спілкування з іншими;

5) медійна та інформаційна грамотність не набувається одномоментно; це постійний та динамічний досвід і процес; його можна вважати завершеним, якщо він включає в себе знання, вміння та установки щодо використання, створення та передачі інформації, щодо медіа та технологічного контенту [5].

Підкреслимо, що медіаосвіта втілює основні права кожного громадянина будь-якої країни світу – права на свободу самовираження і права на інформацію, є інструментом підтримки демократії, відповідає сучасним вимогам відкритості та гнучкості освіти.

Основна мета медіаосвіти – формувати культуру взаємодії з медіа. Її завдання:

- підготовка суспільства до життя в сучасному інформаційному світі;
- опанування вмінь сприймати та осмислювати будь-яку інформацію, особливо за допомогою технічних засобів;
- розвиток умінь аналізу та інтерпретації медіатексту;
- формування критичного мислення;
- навчання різних форм самовираження засобами медіа та розвиток творчих здібностей у цій царині;
- усвідомлення наслідків впливу інформації на психіку;
- оволодіння способами спілкування на ґрунті невербальних форм комунікації за допомогою технічних засобів.

Безперечно, ефективність медіаосвіти загалом у багато чому залежить від рівня підготовки педагогів, тому важливим аспектом цього процесу є відповідне навчання викладачів і студентів—майбутніх вчителів німецької мови і літератури.

Часто школи витрачають набагато більше коштів на комп'ютери та на їх підключення до Інтернету, ніж на підготовку вчителів використовувати ці

високотехнологічні машини. У вищих навчальних закладах комп'ютерам приділяється більше уваги: викладачі розміщують плани навчальних курсів, робочі програми дисциплін, списки літератури, завдання в Інтернеті; студенти шукають там інформацію, що має відношення до певного курсу, здають письмові роботи електронною поштою, використовують її для спілкування з викладацьким складом; у комп'ютерну базу даних може бути вміщено (але ще не всюди) вся бібліотечна картотека тощо. Але загалом, можна констатувати, що викладачі педагогічних ВНЗ не завжди усвідомлюють дидактичні можливості медіаосвіти, хоча застосування її прийомів, методів, засобів у навчальному процесі робить заняття більш цікавими, урізноманітнює їх, ефективно мотивує студентів щодо вивчення предмету.

Матеріалом для медіаосвіти у педагогічному ВНЗ є продукти ЗМІ – преси, кінематографу, відео, телебачення, реклами, Інтернету тощо. Крім того, медіа використовуються як технічні засоби (наприклад, мультимедійний екран – актуальний засіб навчання). Але такого роду заняття потребують не тільки грошових витрат на закупівлю всіх новітніх технічних засобів, але й нових методологічних, методичних, інформаційних умінь від майбутнього педагога-вчителя німецької мови і літератури. Тому він має оволодіти такими вміннями, як-от:

- 1) змінювати структуру і зміст традиційних занять;
- 2) розробляти і впроваджувати технології навчання з використанням мультимедійного екрану, мультимедійних комп'ютерних систем;
- 3) формувати в студентах / учнях медіаграмотність, тобто навички самостійного складання медіатекстів за допомогою сучасних технічних засобів і технологій, вміння активно використовувати можливості інформаційного поля ЗМІ та Інтернету, без чого неможлива ефективна діяльність у жодній із професійних сфер;
- 4) володіти початками мультимедійної творчості (відео-зйомка, презентації, проекти тощо).

Медіаосвітні технології у педагогічних ВНЗ засосовуються в таких напрямках роботи, як-от: участь у міжнародних Інтернет-конференціях, семінарах та інших мережевих проектах; створення і розміщення в мережі сайтів і презентацій, що складаються спільно з викладачем або самостійно та використовуються в навчальних і пізнавальних цілях; обмін презентаціями, методичним досвідом із колегами різних міст і країн; електронні публікації рефератів, курсових і кваліфікаційних робіт, а також лекцій, методичних комплексів, тез, статей; написання рецензій, відгуків, критичних статей на публікації в ЗМІ тощо.

Таким чином, медіаосвіту можна розглядати як складову професійної підготовки майбутніх вчителів німецької мови і літератури, спрямовану на сприяння опануванню ними сучасних комп'ютерно-телекомунікаційних технологій за одночасного виховання відповідальності, пов'язаної із застосуванням цих технологій, і на усвідомлення не тільки їх переваг, а й загроз для людської психіки.

Упровадження медіаосвітніх технологій у навчально-виховний процес

дозволяє формувати інформаційний світогляд майбутніх вчителів німецької мови і літератури, розширює знання про способи пошуку, представлення, аналізу, оцінювання інформації, навколишнього медіаконтенту, тобто підвищує рівень медіаграмотності особистості.

Упевнені, впровадження елементів медійної освіти в педагогічному вищому закладі сприятиме формуванню гармонійної, високо компетентної особистості майбутнього вчителя.

Перспективним напрямом подальшого дослідження, на нашу думку, є розробка навчальних програм гуманітарних предметів із застосуванням медіатехнологій і на матеріалі, який пропонує медіаосвіта.

Список використаної літератури

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Семен Устинович Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. – 374 с.
2. Дьюи Дж. Демократия и образование / Джон Дьюи ; [пер. с англ.]. – Москва : Педагогика-Пресс, 2000. – 654с.
3. Матвієнко О. В. Освіта в інформаційному суспільстві: суперечності, тенденції, теоретико-методологічні засади розвитку / О. В. Матвієнко // Педагогіка і психологія. – 2004. – № 2 (43). – С. 106–112.
4. Онкович Г. В. Технології медіаосвіти / Г. В. Онкович // Вища освіта України; тем. вип. «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : моніторинг якості освіти». – 2007. – Т. 5 (додаток 3). – С. 357–363.
5. П'ять правил щодо медійної та інформаційної грамотності, запропоновані Міжнародною організацією ЮНЕСКО [Електронний ресурс] / ЮНЕСКО від 24 лютого 2017 року. – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/yunesko_opublikovala_pyat_printsipiv_mediynoi_ta_informatsiynoi_gramotnosti/
6. Recommendations Addressed to the United Nations Educational Scientific and Cultural Organization UNESCO // Education for the Media and the Digital Age. – Vienna : UNESCO, 1999. – P. 273–274.